

צום פינטל

גליון קנו

פרשת ויצא תשפ"ז

משיעורי הרב שלום לאנגסאם שליט"א | בהוצאת מכון מישורים

פרשה

ירושלם וחידוש, שורש אחד - והענפים הרבה

השם יתברך מסבב נסיונות החיים של כל אדם, כדי שתתגלה מהותו הפרטית והחידוש שלו. כל אחד בא מאבותיו, יורש מהם חיים, כסף, דרך, קדושה, מעשים ומסורת, אבל לכל אחד מתגלים נסיונות אחרים לגמרי, המולידים אותו מחדש עם צורה פרטית ונפרדת.

אברהם אבינו נפרד מאביו ומכל בית אביו, כי רק כך היה אפשר לו לגלות את חידושו בעולם. יצחק אבינו, בשעה שנעקד על גבי המזבח ופרחה נשמתו, נעשה אדם אחר, מובדל ונפרד מאברהם אביו, ומאותו רגע התחילה עבודתו הפרטית. וכן יעקב אבינו, כשיצא מבאר שבע והלך לחרן, נכנס לנסיונות אחרים לגמרי, שנים רבות של טלטולי חיים, ובהם ברא פנים חדשות - מהות שלימה שלא הייתה אצל אבותיו.

כך הוא דרך העולם. יהודי יכול לירש ביזנס מאביו, חנות נעליים או כל עסק אחר, אבל במשך השנים זה נעשה עסק אחר לגמרי. כל דבר מסביב משתנה: המדינות שבהן מייצרים, הדרכים והטכנולוגיות, הסכומים, החברות, הקשרים, הטעמים של

העולם. מבחון - אותה חנות. מבפנים - פנים חדשות לגמרי. זה לא מפני שהבן שינה, אלא מפני שהמציאות, הנסיונות, והדור עצמו מציירים את הדבר מחדש.

כך הוא רצון השם יתברך: שיהא ירושה ושיהא חידוש. שיהא שורש מהאבות, ושיהיו ענפים משל האדם עצמו לפי דורו.

וכן הוא ברבנות, בקהילות ובכל הנהגה. אדם יכול לרשת הרבנות מאביו, אבל בפועל הוא חי בדור

אחר, עם אנשים אחרים, מציאות אחרת ונסיונות אחרים. ומתוך הירושלם עצמה נבראת צורה חדשה. כך מסבב השם יתברך שיתגלה בכל דור ובכל אדם חידוש שלא היה לפניו.

כשמתבוננים מעט בעומק, רואים שכל העולם שסביבנו בנוי על אותו סדר. קח אילן: שורש אחד שממנו יוצאים ענפים הרבה. השורש פשוט, מחזיק את הכל, נותן חיות לכל מה שמעליו. אבל כל ענף לעצמו פונה למקום אחר, מקבל חיות באופן אחר. זה לא מורה על פירוד, אלא שהשורש מאחד, והענפים מגלים את ריבוי הפנים של האחד.

וכן הוא באדם. יש לאדם שורש מאבותיו - קדושה, דרך ומסורת. והוא מקבל זאת כיסוד העולם שלו. אבל משם ואילך כל צעד שעושה, כל נסיון הנשלח אליו, כל ענין הנכנס לתחום חייו - הוא ענף לעצמו. כי השם יתברך לא ברא שני בני אדם הדומים זה לזה, ואפילו שני אחים אינם דומים בהרגשותיהם, ברוחם, בהבנתם ובדרך שהנסיונות מציירים להם את חייהם.

לפעמים יש פירוד בין אדם לאביו. הבן נמשך לגלות את

המשך בעמוד הבא

יחודו, וטועה לחשוב שרוצה פירוד חס ושלום. ואין זה אלא טעות גדולה; הבן פשוט רוצה לגלות את שלו - וזה צורך העולם. כמו העץ שבתמונה: אילו היו הענפים נשארים דבוקים למעלה, לא היו גדלים ולא היו נותנים צורה. כל ענף צריך לפנות למקומו, להחזיק באור שלו, לקבל רוח משלו, ולצמוח לפי הדרך שהקב"ה מסבב עליו. ואף על פי כן - כולם מן השורש עצמו.

בפסיכולוגיה אומרים שכל אדם מוכרח להיפרד מן ההורים כדי להיות אדם לעצמו. לא כהתרחקות ופירוד ממש חס ושלום, אלא כהיפרדות הנפש שבה מגלה את ה"אני" שלו. בלשונם: "individuation". זה יסוד בהתפתחות האדם. ומאידך מבארים, שאף על פי שהיפרדות זו הכרחית לבנין הנפש, מכל מקום היא יוצרת חסר הדורש השלמה, והכל בתכלית תיקון של "integration" - השלמת העצמי.

יעקב אבינו נענש על כ"ב השנים שלא קיים בהם כיבוד אב ואם. אבל באמת היה מוכרח כך, שהיה רצון השם שיעבור את נסיונותיו אצל עשו ואצל לבן, כדי שיתגלה נקודת "תתן אמת ליעקב" שבו. אבל כיון שסוף כל סוף פירוד הוא פירוד - היה צריך תיקון עליו. ומה היה התיקון? שגם יוסף נפרד מאביו כ"ב שנה, מידה כנגד מידה. וגם שם היה מוכרח כך, שיוסף ירד למצרים ויגלה את כוח המלכות שבו. אבל סוף כל סוף היה בזה תיקון ליעקב,

שיבין כמה קשה לאב היפרדות בנן, וזה מתקן את עומק הקשה. [ולכאורה גם יוסף הצדיק היה צריך תיקון, כי אף על פי שכך נגזר מלמעלה, עצם ההבדלה בין אב לבן נשארת כחסרון עד שתבוא על תיקונה. ולכן רואים אצל יוסף לאחר ירידת יעקב למצרים איך היה מכבדו במיוחד, לתקן כל השנים שהיה חסר במצוות כיבוד אב ואם.]

ומפני זה פעמים שהאדם מוכרח להתרחק כדי לגלות מי הוא. אבל הפירוד עצמו אינו שלימות; הוא חסרון שצריך תיקון. יעקב היה מוכרח להיות בחרן שנים רבות, כדי לבנות את עצמו ואת ביתו. אבל סוף כל סוף נחשב לו כפירוד מן ההורים. וכשנפרד יוסף ממנו כ"ב שנה, היה זה תיקון על כ"ב שנותיו שלו. כי אפילו דבר מוכרח - יש בו צד חסרון, וצריך מלאכת השבת הרגש, של כיבוד ושל השלמת מה שנפרד.

וכשם שהעץ עומד בשדה, וכל ענף מקבל רוח אחרת, שמש אחרת וגשם אחר - כך האדם. יש דור שניסיונותיו של עונן, ויש דור של עושה. דור של דחק וחריפות, ודור שהניסיונות בו הם דווקא הרחבה, בלבולים וסילוקים המביאים את האדם לחפש את עצמו מחדש. והכל מסובב מאת השם יתברך כדי לגלות את הנקודה הפנימית של כל נשמה.

ובזה נבין: גם אם הבן יורש את עסק אביו, או את חנותו, או את מקומו ברבנות, או את אחריותו בקהילה - אין זו אותה מציאות. כי נסיונות הדור אינם נסיונות

הדור הקודם. וכשם שבענף אחד הרוח נושבת מימין, ובשני משמאל, ובשלישי הרוח שוקטת - כך בבני אדם. כל אחד צריך לגלות את כוחו מתוך המקום שבו הוא עומד ומתוך הקשיים שהוא מקבל.

ולפעמים נראה לאדם שהנסיון רחוק מן השורש, כמו ענף המתעקל ומתרחק מן הגזע. אבל באמת אין בו ריחוק, כי כל עוד הענף מחובר בגזע החיים - אפילו אם פונה הוא לכיוון אחר - נשאר בו הכוח להחזיר את חייו למקומם הנכון. ועיקר עבודת האדם היא לשמור על החיבור הפנימי, לא להידבק בצורות, אלא לדעת שיש שורש אחד המחבר את כל הענפים.

ומפני זה - גם כשהאדם מתרחק, גם כשהוא נאבק בדברים שלא חלם עליהם, גם כשדורו מצייר לו מצבים שלא היו אצל אבותיו - מכל מקום יש בו נקודה פנימית המחברת אותו אל השורש. וכשהוא מכיר בנקודה זו, יודע שהנסיונות אינם מורים על שבירה אלא על בנין. וכמו העץ שבתמונה: הענפים שונים, הכיוונים שונים, הרוחות שונות - והכל מן השורש, והכל נשען עליו.

וזו תכלית נסיונות החיים: לא להרחיק את האדם, אלא להוליד ממנו את מהותו. להעמידו על מקומו כענף חי המחובר אל העץ הגדול, ולהראות לו שחידושו אינו קלקול של אבותיו, אלא המשך שלהם - פנים חדשות שנולדו מן השורש הישן.

יש מציאות בעולם שאדם יורש מאבותיו את הדרך, את הבית, את הכלים, את הדיבור, אבל הנשמה עצמה איננה עוברת בירושה. היא מוכרחת להיוולד מחדש מתוך הנסיונות המיוחדים לה. כך מסדר השם יתברך את עולמו שיש נשמות שצריכות לעבור נסיונות פרטיים להם, ועל ידי זה לגלות דבר מיוחד שאין לאבותיהם ואין לאחיהם ואין לאיש מלבדם. האבות הקדושים, כל אחד יצר חידוש שלא היה קודם, וגם כל נשמה מישראל עוברת מסע שמוליד בה פנים חדשות.

כך היה אצל יענקל.

בבית שלו היו הדורות יפים. אבא ירא שמים, אם מסורה, משפחה עם סדרים וקבלה. ירש בית מלא קדושה ועמל טוב. אבל בתוך הלב של יענקל לא עבר השפע הזה כפי שחשבו. לא מפני שחסר שם משהו, אלא מפני שלכל נשמה צורת לידה משלה. יש מי שנולד בנחת. יש מי שנולד מתוך אור. ויש מי שנולד מתוך נסיון קשה. ויש השייכים ללידה דרך פירוד - פירוד שאין בו מרידה אלא זעקה פנימית שאין לה מילים.

כשיענקל היה ילד קטן, הכל היה מתנהל כרגיל. אך אחר כך בא אותו עקסידענט. ומאז נעשה בו דבר שאיש לא שם לב אליו באותה שעה: כמו אדם שנעקר ממקומו, והאדמה תחתיו אינה אותה אדמה. הוא הלך והצטמצם. בהתחלה חדל לצאת כמה שבועות. אחר כך חודשים. ולבסוף - חמש שנים של ימים לא יצא אפילו לבית המדרש. לא מתוך פחד פשוט, אלא מתוך חוסר מקום פנימי. כאילו משהו בנפש לא חזר אל הגוף מאז אותו יום.

לכל אחד ששאל מדוע אינו יוצא, היה אומר: "איך קען נישט". לא מתוך התנגדות, אלא מתוך חלל ריק.

כאילו כל פעם שעמד על מפתן הדלת, הרגיש שאין מי שיצא. הגוף כאן, אבל ה"אני" איננו כאן.

האב, שהיה איש של אמת וישרות, לא ידע להכיל את הדבר. בלבו התערבו כאב, פחד, בושה, לחץ, ובלבולים. ובאחד הימים - בשעת שחיקה, בשעת הרגשה שאין לו כלים - יצאה מפיו מילה: "ס'וואלט בעסער געווען דו זאָלסט שטארבן". לא מרוע, אלא ממקום שאין בו נשימה. אבל הבן נשבר מן המילה הזו לא כשנשברים דברים - אלא כשנעלמים.

והפירוד גדל. הוא נפרד מאביו ואמו בתוך בית אחד.

לא יצא מן הבית, אבל התרחק פנימה.

והפירוד הזה יצר חלל שאין בו

חיים. אב ובן תחת גג אחד -

וביניהם מרחק של עולמות.

יענקל הסתגר. סגר את

עצמו בחדר. בקושי דיבר.

שעות על גבי שעות

טעבליט, קליפס, קולס

בסלפון - קולות בלי

נשמה. הזמן עבר, והוא

כאילו עמד. כמו שמים

סגורים. כמו עץ שיבש.

וכאן היתה השגחת השם

יתברך: הקב"ה אינו מביא נסיון

כדי לשבור את האדם, אלא כדי

לגלות לו את נקודתו האמיתית. וכשאין

שום כלי לקבל את הנסיון - הנסיון עצמו נעשה

רחם שמגדל את ה"אני" מחדש.

וכך היה אצלו.

יום אחד, אחרי לילה ארוך שלא הצליח להירדם,

פתאום שמע צליל עדין. קול של העולם. קול של

גשם. טיפות קטנות נוקשות על החלון, על הגג,

על פחי האשפה בחוץ. והיה שם משהו חי, משהו

שמבקש להיכנס אל תוך הלב. ובאותה שעה קרה דבר

פשוט - אבל עמוק, נפשו נתעוררה משינתו.

בעולם המדע של הנפש אומרים שכאשר אדם עבר

טראומה, יש אזורים במוח שנכנסים למין "שינת"

לחדרו. לא מתוך כח, אלא מתוך שבר. אמר בקול נמוך: "איך האב דיר וויי געטון". ובמילה זו נפתח תיקון. יש זמן לחיבור מחדש.

ובאותו רגע ידעו שניהם שהם עומדים במקום אחר. האב לא נהיה אדם חדש ביום אחד, וגם הוא לא חזר להיות הילד שהיו מצפים שיהיה. אבל נולדה מציאות אחרת: מציאות שבה הבן איננו חפץ, אלא נשמה לעצמו. מציאות שבה האב מבין שלפעמים יש ילד שצריך לגדול מתוך עצמו. צריך נקודה שהבן יבנה מתוכה את חייו. והוא - נולד מחדש.

יום אחר יום, צעד אחר צעד, התחיל להרגיש שיש בתוכו נקודה שאיש בעולם אינו יכול ליטול ממנו. לא אבא, לא תאונה, לא פחד, לא שנים של הסתגרות. נקודה שבה הוא עומד לפני עצמו, ומשם מתחיל לנשום.

והתחיל להבין: השם יתברך מוליד כל אחד מחדש מתוך נסיונותיו. כאילו אומר לו: זה דרכך. זה הפירוד שלך. זה החידוש שלך. וכמו האבות הקדושים - גם הוא קיבל מסלול של התרחקות ופירוד ובריאה מחדש. והיום, כשהוא עומד על מפתן הדלת, לפעמים יוצא מעט, לפעמים חוזר - יש בו דבר שלא היה בו מעולם: יש לו "אני". לא "אני" של גאווה, ולא "אני" של מרד, אלא "אני" שנולד מתוך אש הנסיונות. "אני" של חיים. וכשהוא אומר לעצמו בלחש: "איך בין דא", הוא מרגיש שהחיים חוזרים. והאב מרגיש שבנו חוזר. והבית כולו מקבל נשימה חדשה. כך נוהג השם יתברך בבריותיו: פירוד - כדי להוליד. חידוש - מתוך כאב. ותיקון - מתוך נקודה פנימית שנולדת לאחר כל השנים.

חירום", כמו מחשב שמכבה חלק מן הפעילות כדי לא להישרף. ויש אפשרויות שבשעה שהאדם פוגש גירוי חושי חדש, נקי, לא מפחיד ולא דורש - נזכרים שנרדמו מתחילים להתעורר.

כך היה אצלו.

הקול הקצבי של הגשם, הריח של רטיבות, המגע של טיפות על הזכוכית - העירו בתוכו מקומות שדוממו שנים. לא התעוררות רגשית של התלהבות, אלא התעוררות עצבית - כיבוי שנדלק.

הוא קם מעט, פתח את הווילון, וראה איך הגשם יורד על כל הבתים. וברגע ההוא, בלי הסבר, הרגיש כאילו משהו בחוץ מעורר אותו. לא תביעה, לא דרישה, רק אמירה אחת: יש חיים.

הוא לא פתח את הדלת ולא יצא. אבל עמד ליד החלון ונתן לגשם ליפול על הנשמה. ומשהו זז בפנים. זעזוע קטן. כאילו הנפש אמרה בלחש: איך בין דא.

ומכאן התחיל מסע חדש. במסע הזה לא יצא עדיין מן הבית, אבל יצא מן הצורה של "אני אינני". התחיל לשאול: מי אני. לא מי הייתי לפני התאונה. לא מי אבי רוצה שאהיה. לא מי העולם חושב שאני צריך להיות. רק מי אני עכשיו.

שנים של חושך ושל תלישות שבהם נבנית מהות חדשה. והוא לא ידע שהוא נולד מחדש - אבל כך היה. יום אחד עמד ליד דלת החדר. פתח אותה מעט. שמע את הרוח שבמסדרון. ואז סגר. אחרי עוד זמן, הרגיש אומץ קטן. נכנס למטבח, עמד רגע אחד. האם, שעמדה שם, רעדה מן הידיעה שזו תנועה שלא נראתה בכל יום. והאם שאלה: "וואס איז?", ויענקל ענה: "מאמי... איך וויל אביסל זען".

ומתוך זה התחיל תיקון הפירוד. יום אחד נכנס האב

נא לא לקרוא הגליון בעת התפילה

בקול הלשון - הרב שלום לאנגסאם 1605-313-6803 - אויף אידיש 1, שיעורים מהתקופה האחרונה 1, דיבאטעס 2, יום יומי שיעורים 3 (הלכה יומי - לומדות יומי - ביזנעס יומי - נפש יומי - חינוך יומי), על הפרשה 4, חומש רש"י 5, משנה וגמרא 6, הלכה 7, מוסר וחסידות 8, סיפורי צדיקים 9, אינטערסאנטע טאפיקס 10, שבת 11, מועדים 12, נשואין שלום בית 13, סליידס (שקופיות) 14, פרעזענטאציעס (מצגות) 15, | נ"ך 2 - שיעורים על רוב תנ"ך

אם ברצונכם לקבל את הגליון במייל, נא לפנות: shalomlang@gmail.com

או לשלוח הודעה: zum-pintel+subscribe@googlegroups.com

לנדב הגליון, או לפרסם בו, וכן להזמין את הרב למסור שיעורים בישיבות ובכוללים, נא להתקשר למכון מישרים 845-274-3516